

Beslissing

(B)1941

19 september 2019

Beslissing over het voorstel van Elia System Operator NV van de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten

Artikel 4(2)(e) en (f) en artikel 4(3) van de verordening (EU) 2017/2196 van de Commissie van 24 november 2017 tot vaststelling van een netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet

Niet-vertrouwelijk

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
INLEIDING	3
1. WETTELIJK KADER.....	4
2. ANTECEDENTEN.....	12
2.1. Algemeen.....	12
2.2. Raadpleging	12
3. BEOORDELING	14
3.1. Algemene opmerkingen	14
3.2. Artikelsgewijze commentaar	16
4. CONCLUSIE	30
BIJLAGE 1	31

INLEIDING

De COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS (CREG) onderzoekt hierna, op grond van artikel 4(2)(e) en (f) en artikel 4(3) van de verordening (EU) 2017/2196 van de Commissie van 24 november 2017 tot vaststelling van een netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet (hierna: de Europese netcode E&R), de aanvraag tot goedkeuring van:

- de door de NV Elia System Operator overeenkomstig artikel 36(1) van de Europese netcode E&R opgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten, en
- de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten, overeenkomstig artikel 39(1) van de Europese netcode E&R.

Deze aanvraag werd door de NV Elia System Operator (hierna: Elia) per brief van 18 december 2018, ontvangen op 19 december 2018, bij de CREG per drager met ontvangstbewijs ingediend. Aan het voorstel van de overeenkomstig artikel 36(1) van de Europese netcode E&R opgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten, overeenkomstig artikel 39(1) van de Europese netcode E&R (ingediend in het Nederlands en in het Frans) worden de volgende documenten toegevoegd: het consultatierapport, een document getiteld "*explanatory note related to European Regulation 2017/2196 documents*" (vrije vertaling: "toelichtingsnota in verband met de documenten onder de Europese verordening 2017/2196") en een versie van het voorstel (in het Engels) met de bijgehouden wijzigingen ten opzichte van het consultatiedocument.

Aldus Elia beoogt dit voorstel van regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten het zo lang mogelijk openhouden van de markten. Elia voegt daaraan toe dat enkel in extreme en specifieke gevallen marktactiviteiten zullen worden opgeheven en dat een communicatieprocedure verder bepaalt op welke manier marktpartijen geïnformeerd worden van een opschorting en herstel van de marktactiviteiten. Daarnaast merkt Elia op dat de regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in geval van opschorting van marktactiviteiten eveneens zijn toegevoegd in hetzelfde document.

Verder zet Elia uiteen dat o.a. voor dit voorstel van regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten (hierna ook wel aangeduid als "het voorstel") er in artikel 7 van de Europese netcode E&R in een openbare raadpleging van de belanghebbenden, inclusief de bevoegde autoriteiten, wordt voorzien en dat zij daarom een publieke consultatie gehouden heeft tussen 8 oktober en 19 november 2018. Elia vermeldt dat zij de reacties van de marktpartijen en het consultatieverslag (hierna ook wel aangeduid als "het consultatieverslag") als bijlage bij het voorstel heeft toegevoegd.

Het directiecomité van de CREG heeft huidige beslissing over het voorstel (de versie in het Nederlands en het Frans) genomen tijdens zijn vergadering van 19 september 2019.

1. WETTELIJK KADER

1. Artikel 1 van de Europese netcode E&R¹ bepaalt dat om de operationele veiligheid te waarborgen, de verspreiding of verergering van een incident tegen te gaan en aldus een wijdverbreide storing en black-outtoestand te vermijden, en om het elektriciteitssysteem efficiënt en snel te herstellen in geval van een nood- of black-outtoestand, een netcode wordt vastgesteld met gedetailleerde voorschriften inzake:

- a) het beheer van de nood-, black-out- en hersteltoestanden door de TSB's²;
- b) de coördinatie van het systeembeheer in de gehele Unie in nood-, black-out- en hersteltoestanden;
- c) de simulaties en tests ter waarborging van het betrouwbare, efficiënte en snelle herstel van geïnterconnecteerde transmissiesystemen in nood- of black-outtoestand naar normale toestand;
- d) de instrumenten en inrichtingen ter waarborging van het betrouwbare, efficiënte en snelle herstel van geïnterconnecteerde transmissiesystemen in nood- of black-outtoestand naar normale toestand.

2. De Europese netcode E&R voorziet onder meer in het opstellen door de transmissiesysteembeheerder (TSB) van een systeembeschermingsplan en een herstelplan en in het ter goedkeuring voorleggen aan de regulator van een reeks van voorstellen. Met toepassing van artikel 4(2) van de Europese netcode E&R zal iedere TSB meer bepaald de desbetreffende regelgevende instantie in overeenstemming met artikel 37 van Richtlijn 2009/72/EG de volgende voorstellen ter goedkeuring voorleggen:

- a) de voorwaarden om op te treden als aanbieder van beschermingsdiensten op contractbasis, overeenkomstig lid 4;
- b) de voorwaarden om op te treden als aanbieder van hersteldiensten op contractbasis, overeenkomstig lid 4;
- c) de lijst van SNG's³ die verantwoordelijk zijn voor de toepassing op hun installaties van de maatregelen die voortvloeien uit de verplichte eisen bedoeld in Verordeningen (EU) 2016/631, (EU) 2016/1388 en (EU) 2016/1447 en/of nationale wetgeving, en een lijst van door die SNG's toe te passen maatregelen zoals bepaald door de TSB's in artikel 11, lid 4, onder c), en artikel 23, lid 4, onder c);
- d) de lijst van in artikel 11, lid 4, onder d), en artikel 23, lid 4, onder d), bedoelde significante netgebruikers met hoge prioriteit of de beginselen die voor de vaststelling daarvan worden toegepast, en de voorwaarden voor het ontkoppelen en reactiveren van netgebruikers met hoge prioriteit, tenzij dit door de nationale wetgeving van lidstaten is bepaald;
- e) de overeenkomstig artikel 36, lid 1, opgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten;
- f) specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten, overeenkomstig artikel 39, lid 1;

---

¹ een Europese verordening en dus rechtstreeks van toepassing in elke lidstaat

² Transmissiesysteembeheerders

³ Significante netgebruikers

g) het testplan, overeenkomstig artikel 43, lid 2.

3. Indien een lidstaat dit zo heeft bepaald, kunnen de in artikel 4(2), onder a) t/m d) en onder g), bedoelde voorstellen ter goedkeuring worden voorgelegd aan een andere instantie dan de regelgevende instantie (artikel 4(3) van de Europese netcode E&R).

Door middel van het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe (meer bepaald artikel 259) wordt de bevoegdheid om de voorstellen van de netbeheerder bedoeld in artikel 4(2)(c), (d) en (g) van de Europese netcode E&R goed te keuren aan de federale minister bevoegd voor energie toegekend.⁴ In deze goedkeuringsprocedure door de minister is weliswaar voorzien dat de CREG om een voorafgaand advies wordt gevraagd.

De CREG blijft onder meer bevoegd voor de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten, bedoeld in artikel 4(2)(e) van de Europese netcode E&R, alsook voor de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten, bedoeld in artikel 4(2)(f) van de Europese netcode E&R. De CREG stelt vast dat Elia in het voorliggend voorstel de regels bedoeld in beide wettelijke bepalingen gegroepeerd heeft.

4. Artikel 4(3) van de Europese netcode E&R bepaalt verder de termijn voor goedkeuring van de in artikel 4(2) van de Europese netcode E&R bedoelde voorstellen: *“Regelgevende instanties en overeenkomstig dit lid door de lidstaten aangewezen instanties nemen binnen zes maanden na de datum van indiening door de TSB een besluit over de in lid 2 bedoelde voorstellen”*.

De CREG is derhalve gehouden een beslissing over het voorstel te nemen binnen een termijn van zes maanden na de datum van indiening ervan door de transmissiesysteembeheerder. De ontwerpbeslissing (B)1941 is binnen die termijn genomen.

5. Bij de toepassing van de Europese netcode E&R zorgen de lidstaten, regelgevende instanties, bevoegde entiteiten en systeembeheerders ervoor dat zij (artikel 4(1) van de Europese netcode E&R):

- a) de beginselen van evenredigheid en niet-discriminatie toepassen;
- b) de transparantie waarborgen;
- c) optimaliseren wat betreft de hoogste totale efficiëntie en laagste totale kosten voor alle betrokken partijen;
- d) erop toezien dat de TSB's bij het waarborgen van de veiligheid en stabiliteit van het netwerk zo veel mogelijk gebruikmaken van marktwerking;
- e) de technische en juridische beperkingen, alsook deze met betrekking tot persoonlijke veiligheid en beveiliging, naleven;
- f) de aan de relevante TSB toegewezen verantwoordelijkheid respecteren om de systeemveiligheid te waarborgen, inclusief als vereist bij de nationale wetgeving;
- g) de relevante DSB's⁵ raadplegen en rekening houden met de potentiële effecten op hun systemen, en

---

⁴ Dit was reeds het geval in de periode van 17 december 2018 tot 27 april 2019 door middel van het koninklijk besluit van 12 december 2018 tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe om de goedkeuring vast te leggen van de beschermingsplannen en de herstelplannen alsook van de punten c), d) en g) van artikel 4, lid 2, van Verordening (EU) 2017/2196 van 24 november 2017 tot vaststelling van een netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet.

⁵ Distributiesysteembeheerders

h) rekening houden met de overeengekomen Europese normen en technische specificaties.

6. Hoofdstuk IV van de Europese netcode E&R (de artikelen 35 – 39) bevat de bepalingen betreffende marktinteracties⁶.

Deze artikelen luiden als volgt:

Artikel 35

Procedure voor de opschorting van marktactiviteiten

1. Een TSB kan tijdelijk één of meer van de in lid 2 opgenomen marktactiviteiten opschorten als:

- a) het transmissiesysteem van de TSB in black-outtoestand verkeert, of
- b) de TSB alle mogelijkheden van de markt heeft uitgeput en de voortzetting van marktactiviteiten tijdens de noodtoestand een of meer van de in artikel 18, lid 3, van Verordening (EU) 2017/1485 bedoelde voorwaarden zou schaden, of
- c) de voortzetting van marktactiviteiten de effectiviteit van het herstel tot de normale of alarmtoestand significant zou verlagen, of
- d) de TSB niet beschikt over de nodige instrumenten en communicatiemiddelen om marktactiviteiten te faciliteren.

2. De volgende marktactiviteiten kunnen overeenkomstig lid 1 worden opgeschort:

- a) de levering van zoneoverschrijdende capaciteit voor capaciteitstoewijzing bij de overeenkomstige biedzonegrenzen voor elke markttimeseenheid, als wordt verwacht dat het transmissiesysteem niet tot de normale of alarmtoestand wordt hersteld;
- b) de indiening van biedingen voor balanceringscapaciteit en balanceringsenergie door een aanbieder van een balanceringsdienst;
- c) de levering van een gebalanceerde positie aan het einde van het day-aheadtijdsbestek door een balanceringsverantwoordelijke, als dat volgens de voorwaarden met betrekking tot balancering vereist is;
- d) de levering van positiewijzigingen van balanceringsverantwoordelijken;
- e) de levering van de in artikel 111, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2017/1485 bedoelde schema's, en
- f) andere relevante marktactiviteiten waarvan de opschorting noodzakelijk wordt geacht om het systeem te beschermen en/of herstellen.

3. Als marktactiviteiten overeenkomstig lid 1 worden opgeschort, zal elke SNG op verzoek van de TSB, als dat technisch mogelijk is, functioneren volgens een door de TSB vastgestelde richtwaarde voor werkzaam vermogen.

4. Als hij overeenkomstig lid 1 marktactiviteiten opschort, kan de TSB de uitvoering van zijn processen die door dergelijke opschorting worden beïnvloed, geheel of gedeeltelijk opschorten.

---

⁶ Met toepassing van artikel 14 van het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe mag de transmissienetbeheerder voorlopig één of meerdere marktactiviteiten opschorten volgens de procedures en de regels voorzien in de artikelen 35, 36 en 38 van de Europese netcode E&R, hij herstelt de marktactiviteiten volgens de procedure en de regels voorzien in de artikelen 36, 37 en 38 van de Europese netcode E&R.

5. Als hij overeenkomstig lid 1 marktactiviteiten opschort, werkt de TSB ten minste met de volgende partijen samen:

- a) de TSB's van de capaciteitsberekeningsregio's waarvan de TSB lid is;
  - b) de TSB's waarmee de TSB afspraken heeft gemaakt voor de balanceringscoördinatie;
  - c) de „NEMO” en andere entiteiten die overeenkomstig Verordening (EU) 2015/1222 zijn aangesteld of gemachtigd om marktfuncties uit te voeren in zijn regelzone;
  - d) de TSB's van een belastingfrequentieregelblok waarvan de TSB lid is, en
  - e) de gecoördineerde capaciteitscalculator van de capaciteitsberekeningsregio's waarvan de TSB lid is.
6. Als de marktactiviteiten worden opgeschort, start elke TSB de in artikel 38 vastgelegde communicatieprocedure.

Artikel 36

Regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten

1. Uiterlijk op 18 december 2018 werkt elke TSB een voorstel uit voor regels betreffende de opschorting en het herstel van marktactiviteiten.
2. Nadat de regels in overeenstemming met artikel 37 van Richtlijn 2009/72/EG door de regelgevende instantie zijn goedgekeurd, publiceert de TSB deze op zijn website.
3. De regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten zijn in de mate van het mogelijke verenigbaar met:
  - a) de regels voor de levering van zoneoverschrijdende capaciteit in de betrokken capaciteitsberekeningsregio's;
  - b) de regels voor de indiening van biedingen voor balanceringscapaciteit en balanceringsenergie door aanbieders van een balanceringsdienst die voortvloeien uit regelingen voor balanceringscoördinatie met andere TSB's;
  - c) de regels voor de levering van een gebalanceerde positie aan het einde van het day-aheadtijdsbestek door een balanceringsverantwoordelijke, als dat volgens de voorwaarden inzake balancering vereist is;
  - d) regels voor de levering van positiewijzigingen van balanceringsverantwoordelijken, en
  - e) de regels voor de levering van de in artikel 111, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2017/1485 bedoelde schema's.
4. Als hij de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten uitwerkt, zet elke TSB de in artikel 35, lid 1, bedoelde omstandigheden om in objectief vastgestelde parameters, rekening houdend met de volgende factoren:
  - a) het percentage belastingsontkoppeling in de LFC-zone van de TSB overeenkomstig:
    - i) het onvermogen van een significant deel van balanceringsverantwoordelijken om hun balans te behouden, of
    - ii) de noodzaak voor de TSB om met het oog op een efficiënt spanningsherstel de gebruikelijke balanceringsprocessen niet te volgen;

- b) het percentage productieontkoppeling in de LFC-zone van de TSB, overeenkomstig het onvermogen van een significant aandeel van balanceringsverantwoordelijken om hun balans te behouden;
- c) het aandeel en de geografische spreiding van niet-beschikbare transmissiesysteemelementen overeenkomstig:
  - i) de desynchronisatie van een significant deel van de LFC-zone, waardoor de gebruikelijke balanceringsprocessen een averechts effect sorteren, of
  - ii) de verlaging tot nul van zoneoverschrijdende capaciteit bij een biedzonegrens of biedzonegrenzen;
- d) het onvermogen van de volgende betrokken entiteiten om hun marktactiviteiten uit te voeren om redenen waarop zij geen invloed kunnen uitoefenen:
  - i) balanceringsverantwoordelijken;
  - ii) aanbieders van een balanceringsdienst;
  - iii) NEMO's en andere instanties die overeenkomstig Verordening (EU) 2015/1222 zijn aangesteld of gemachtigd om marktfuncties uit te voeren;
  - iv) op het transmissienetwerk aangesloten DSB's;
- e) het gebrek aan goed werkende instrumenten en communicatiemiddelen die nodig zijn om:
  - i) de eenvormige day-ahead- of intradaykoppeling of om het even welk expliciet capaciteitstoewijzingsmechanisme uit te voeren, of
  - ii) het frequentieherstelproces uit te voeren, of
  - iii) het reservevervangend proces uit te voeren, of
  - iv) een balanceringsverantwoordelijke een gebalanceerde positie binnen day-ahead-tijdsbestek en een positiewijziging te laten leveren, of
  - v) de in artikel 111, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2017/1485 bedoelde programma's te leveren.

5. In de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten is een vertragingstijd vastgesteld die voor elke overeenkomstig lid 4 vastgestelde parameter moet worden gerespecteerd alvorens de opschortingsprocedure voor marktactiviteiten wordt gestart.

6. De betrokken TSB beoordeelt de overeenkomstig lid 4 vastgestelde parameters in realtime op grond van de beschikbare informatie.

7. Uiterlijk op 18 december 2020 dient het ENTSB voor elektriciteit een verslag in bij het Agentschap waarin wordt beoordeeld in hoeverre de door de TSB's vastgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten zijn geharmoniseerd en waarin waar nodig gebieden worden geïdentificeerd die moeten worden geharmoniseerd.

8. Uiterlijk op 18 juni 2019 dient elke TSB bij het ENTSB voor elektriciteit de gegevens in die nodig zijn om het verslag overeenkomstig lid 7 op te stellen en voor te leggen.

Artikel 37

Procedure voor het herstel van marktactiviteiten

1. De betrokken TSB start in samenwerking met de in zijn regelzone actieve NEMO('s) en de aangrenzende TSB's de herstelprocedure voor de overeenkomstig artikel 35, lid 1, opgeschorte marktactiviteiten als:

- a) de situatie die de opschorting heeft veroorzaakt, is beëindigd en er geen andere in artikel 35, lid 1, bedoelde situatie van toepassing is, en
- b) de in artikel 38, lid 2, genoemde entiteiten naar behoren zijn geïnformeerd overeenkomstig artikel 38.

2. De betrokken TSB start in samenwerking met de aangrenzende TSB's het herstel van TSB-processen die door de opschorting van marktactiviteiten zijn beïnvloed als aan de voorwaarden van lid 1 is voldaan, of vroeger als dat nodig is om de marktactiviteiten te herstellen.

3. De betrokken NEMO('s) starten in samenwerking met de TSB's en de in artikel 35, lid 5, bedoelde entiteiten het herstel van de relevante eenvormige day-ahead- of intradaykoppelingsprocessen zodra de TSB('s) laat (laten) weten dat de TSB-processen zijn hersteld.

4. Als de levering van zoneoverschrijdende capaciteit is opgeschort en vervolgens hersteld, werkt elke betrokken TSB de zoneoverschrijdende capaciteit voor capaciteitstoewijzing bij door de haalbaarste en efficiëntste van de volgende mogelijkheden toe te passen voor elke markttime-seenheid:

- a) door de laatste beschikbare zoneoverschrijdende capaciteit te gebruiken die is berekend door de gecoördineerde capaciteitscalculator;
- b) door de regionale capaciteitsberekeningsprocessen te starten die toepasbaar zijn overeenkomstig de artikelen 29 en 30 van Verordening (EU) 2015/1222, of
- c) door in samenwerking met de TSB's van de capaciteitsberekeningsregio de zoneoverschrijdende capaciteit te bepalen op grond van de werkelijke fysieke netwerksituatie.

5. Als een deel van de volledige gekoppelde zone waar de marktactiviteiten waren opgeschort zich weer in normale of alarmtoestand bevindt, is (zijn) de NEMO('s) van die zone bevoegd om een marktkoppeling uit te voeren in een deel van de volledige gekoppelde zone, in overleg met de TSB's en de in artikel 35, lid 5, bedoelde entiteiten, op voorwaarde dat de TSB het capaciteitsberekeningsproces heeft hersteld.

6. Uiterlijk 30 dagen nadat de marktactiviteiten zijn hersteld, stelt (stellen) de TSB('s) die de marktactiviteiten heeft (hebben) opgeschort en hersteld een verslag ten minste in het Engels op met een gedetailleerde uiteenzetting van de beweegredenen, de uitvoering en de gevolgen van de opschorting van de markt en een verwijzing naar de naleving van de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten, en dient hij (dienen zij) dat verslag in overeenstemming met artikel 37 van Richtlijn 2009/72/EG in bij de desbetreffende nationale regelgevende instantie en stelt hij (stellen zij) dat ter beschikking van de in artikel 38, lid 2, bedoelde entiteiten.

7. De regelgevende instanties van de lidstaten of het Agentschap kunnen de betrokken TSB('s) aanbevelen om goede praktijken te bevorderen en soortgelijke incidenten in de toekomst te voorkomen.

Artikel 38

Communicatieprocedure

1. De overeenkomstig artikel 36 opgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten bevatten ook een communicatieprocedure waarin de taken en acties zijn beschreven die elke partij in zijn specifieke rol hoort uit te voeren tijdens de opschorting en het herstel van marktactiviteiten.
2. In de communicatieprocedure is bepaald dat informatie gelijktijdig naar de volgende instanties wordt gestuurd:
  - a) de in artikel 35, lid 5, bedoelde partijen;
  - b) de balanceringsverantwoordelijken;
  - c) de aanbieders van een balanceringsdienst;
  - d) de op het transmissienetwerk aangesloten DSB's, en
  - e) de desbetreffende regelgevende instantie van de betrokken lidstaten in overeenstemming met artikel 37 van Richtlijn 2009/72/EG.
3. De communicatieprocedure telt ten minste de volgende stappen:
  - a) kennisgeving door de TSB dat marktactiviteiten overeenkomstig artikel 35 zijn opgeschort;
  - b) kennisgeving door de TSB van de best mogelijke schatting van de datum en tijd waarop het transmissiesysteem wordt hersteld;
  - c) kennisgeving door de NEMO en andere entiteiten die zijn aangewezen om overeenkomstig Verordening (EU) 2015/1222 en Verordening (EU) 2016/1719 marktfuncties uit te oefenen, van de eventuele opschorting van hun activiteiten;
  - d) updates door de TSB's van het herstelproces van het transmissiesysteem;
  - e) kennisgeving door de in lid 2, onder a) tot en met d), bedoelde entiteiten dat hun marktinstrumenten en communicatiesystemen functioneren;
  - f) kennisgeving door de TSB('s) dat het transmissiesysteem is hersteld naar de normale of alarmtoestand;
  - g) kennisgeving door de NEMO en andere entiteiten die zijn aangewezen of gemachtigd om overeenkomstig Verordening (EU) 2015/1222 marktfuncties uit te oefenen, van de beste schatting van de datum en tijd waarop de marktactiviteiten hersteld zullen zijn, en
  - h) bevestiging door de NEMO en andere entiteiten die zijn aangewezen of gemachtigd om overeenkomstig Verordening (EU) 2015/1222 marktfuncties uit te oefenen, dat de marktactiviteiten zijn hersteld.
4. Alle kennisgevingen en updates door de TSB('s), NEMO('s) en andere entiteiten die zijn aangewezen of gemachtigd om de in lid 3 bedoelde marktfuncties uit te oefenen, worden op de website van die entiteiten gepubliceerd. Als op de website geen kennisgeving of update kan worden gepubliceerd, informeert de tot kennisgeving verplichte entiteit per e-mail of via om het even welk ander beschikbaar middel ten minste die partijen die rechtstreeks deelnemen aan de opgeschorte marktactiviteiten.
5. Kennisgeving overeenkomstig lid 3, onder e), gebeurt per e-mail of via om het even welk ander beschikbaar middel aan de betrokken TSB.

Artikel 39

Verrekeningsregels in geval van de opschorting van marktactiviteiten

1. Uiterlijk op 18 december 2018 werkt elke TSB een voorstel uit voor regels inzake onbalansverrekening en de verrekening van balanceringscapaciteit en balanceringsenergie die van toepassing zijn op onbalansverrekeningsperiodes tijdens welke de marktactiviteiten opgeschort waren. De TSB kan dezelfde regels voorstellen die hij toepast bij normaal bedrijf.

Nadat ze door de desbetreffende regelgevende instantie zijn goedgekeurd, publiceert de TSB die regels op zijn website in overeenstemming met artikel 37 van Richtlijn 2009/72/EG.

Een TSB kan zijn in dit artikel bedoelde taken delegeren aan één of meer derde partijen op voorwaarde dat de derde partij de desbetreffende taak ten minste even doeltreffend kan uitvoeren als de TSB's. Een lidstaat of, indien van toepassing, een regelgevende instantie kan de in dit artikel bedoelde taken toewijzen aan één of meer derde partijen op voorwaarde dat de derde partij de desbetreffende taak ten minste even doeltreffend kan uitvoeren als de TSB('s).

2. De in lid 1 bedoelde regels gaan over de overeenkomsten van TSB's en, in voorkomend geval, derde partijen met balanceringsverantwoordelijkheid en aanbieders van een balanceringsdienst.

3. De overeenkomstig lid 1 opgestelde regels:

- a) waarborgen de financiële onpartijdigheid van elke TSB en in lid 1 bedoelde betrokken derde partij;
- b) vermijden verstoringen van stimulansen of contraproductieve stimulansen voor balanceringsverantwoordelijken, aanbieders van een balanceringsdienst en TSB's;
- c) stimuleren balanceringsverantwoordelijken om naar een balans te streven of om het systeem te helpen zijn balans te herstellen;
- d) vermijden dat balanceringsverantwoordelijken en aanbieders van een balanceringsdienst financiële sancties worden opgelegd als gevolg van de uitvoering van door de TSB gevraagde acties;
- e) ontmoedigen TSB's om marktactiviteiten op te schorten als dat niet strikt noodzakelijk is, en stimuleren TSB's om de marktactiviteiten zo snel mogelijk te herstellen, en
- f) stimuleren aanbieders van een balanceringsdienst om diensten aan te bieden aan de connecterende TSB die het systeem in zijn normale toestand helpt te herstellen.

7. Met toepassing van artikel 54 van de Europese netcode E&R moeten alle relevante clausules in contracten en algemene voorwaarden van TSB's, DSB's en SNG's die verband houden met systeembeheer, voldoen aan de vereisten van deze verordening. Daartoe worden deze contracten en algemene voorwaarden dienovereenkomstig gewijzigd.

2. ANTECEDENTEN

2.1. ALGEMEEN

8. De aanvraag die het voorwerp vormt van de huidige beslissing werd door Elia per brief van 18 december 2018, ontvangen op 19 december 2018, bij de CREG per drager met ontvangstbewijs ingediend. Aan het voorstel van de overeenkomstig artikel 36(1) van de Europese netcode E&R opgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten overeenkomstig artikel 39(1) van de Europese netcode E&R worden de volgende documenten toegevoegd: het consultatierapport, een document getiteld “*explanatory note related to European Regulation 2017/2196 documents*” (vrije vertaling: “toelichtingsnota in verband met de documenten onder de Europese verordening 2017/2196”) en een versie van het voorstel (in het Engels) met de bijgehouden wijzigingen ten opzichte van het consultatiedocument.

Op 18 juni 2019 nam de CREG de ontwerpbeslissing (B)1941 over dit voorstel (de versies ingediend in het Nederlands en het Frans) en maakte die aan Elia over voor opmerkingen, die deze bezorgde per brief van 16 juli 2019 (zie in deel 2.2).

2.2. RAADPLEGING

9. Artikel 7, getiteld “Openbare raadpleging”, van de Europese netcode E&R bepaalt dat de relevante TSB's de belanghebbenden raadplegen, inclusief de bevoegde autoriteiten van elke lidstaat, over voorstellen waarvoor overeenkomstig de punten a), b), e), f) en g) van artikel 4, lid 2, goedkeuring moet worden verleend. De duur van de raadpleging bedraagt ten minste één maand.

Artikel 7 van de Europese netcode E&R bepaalt verder dat de relevante TSB's naar behoren rekening houden met de standpunten die de belanghebbenden tijdens de raadplegingen hebben geformuleerd, alvorens zij het ontwerpvoorstel indienen. In alle gevallen wordt een duidelijke verklaring voor het al dan niet overnemen van de standpunten van de belanghebbenden gegeven en wordt deze verklaring op tijdige wijze vóór of gelijktijdig met de publicatie van de voorstellen bekendgemaakt. Elia heeft in dit kader een openbare raadpleging gehouden over het voorstel van 8 oktober tot 19 november 2018. Elia heeft de reacties van de marktpartijen en het consultatieverslag toegevoegd aan het dossier⁷.

10. Met toepassing van artikel 41 van zijn huishoudelijk reglement kan het directiecomité van de CREG met het oog op het nemen van een beslissing, overgaan tot een niet-openbare raadpleging indien de beslissing van het directiecomité slechts rechtsgevolgen zal hebben voor één persoon of een beperkt aantal identificeerbare personen door de raadpleging te beperken tot de betrokken personen.

Aangezien de CREG het voorstel van Elia niet kan goedkeuren rekening houdend met de vastgestelde bezwaren (zie deel 3) wat enkel rechtsgevolgen heeft voor Elia en Elia een nieuwe openbare marktraadpleging zal moeten houden over de in te dienen aangepaste voorstellen besliste het directiecomité van de CREG, op grond van artikel 23, §1, van zijn huishoudelijk reglement, om over haar ontwerpbeslissing (B)1941, met toepassing van artikel 41 van zijn huishoudelijk reglement bekend

---

⁷ Het consultatieverslag is beschikbaar op de website van Elia: https://www.elia.be/~media/files/Elia/publications-2/Public-Consultation/2018/20181218_Note-F-Report-public-consultation-NCER.pdf.

gemaakt op de website van het Belgisch Staatsblad, een niet-openbare raadpleging te organiseren van Elia die afliep op 16 juli 2019. Op die manier beschikte Elia over de mogelijkheid om te reageren op een ontwerpbeslissing in die zin.

Per brief van 16 juli 2019 heeft Elia haar reactie bij de ontwerpbeslissing (B)1941 van de CREG bezorgd. Globaal aanvaardt Elia dat het voorstel zal moeten worden verbeterd op een aantal punten met het oog op het voorleggen van een nieuwe versie ter goedkeuring aan de CREG na publieke consultatie. Elia stelt dat ze op een aantal punten de CREG volgt in haar redenering. Voor andere punten geeft Elia een verklaring waarom geopteerd wordt om de initieel voorgestelde regels toch te behouden en ten slotte geeft Elia aan dat nog andere punten intern grondig moeten worden geanalyseerd om na te gaan of de door de CREG gevraagde aanpassingen kunnen worden opgenomen in het aangepaste voorstel van de "marktregels". De CREG gaat in deel 3 niet verder in op de meeste opmerkingen van Elia waar zij stelt tegemoet te zullen komen aan de bezwaren geformuleerd door de CREG in haar ontwerpbeslissing (B)1941 of deze verder te moeten analyseren. De CREG zal in deel 3 uiteraard wel ingaan op de punten waar Elia nu reeds stelt haar initiële voorstel te willen handhaven en derhalve de bezwaren van de CREG niet deelt. Dit is het geval wat betreft de vraag van de CREG om het voorstel op te splitsen in twee documenten en de vraag van de CREG naar meer duidelijkheid en transparantie wat betreft de regels voor het opschorten en herstel van marktactiviteiten.

3. BEOORDELING

3.1. ALGEMENE OPMERKINGEN

11. Het voorstel bevat op een aantal plaatsen loutere herhalingen van artikelen uit Europese regelgeving die rechtstreeks toepasselijk is in elke lidstaat, meer bepaald uit de Europese netcode E&R en de Verordening (EU) 2017/1485 van de Commissie van 2 augustus 2017 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende het beheer van elektriciteitstransmissiesystemen (hierna “SOGL”). Uiteraard dienen de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten te worden samen gelezen met de toepasselijke Europese wetgeving, waaronder in het bijzonder de Europese netcode E&R. Verordeningsbepalingen mogen echter niet worden overgeschreven in nationale regels⁸. De CREG vraagt dan ook om deze herhaling te schrappen uit het voorstel. Het betreft in het bijzonder de artikelen 3.1, 4.2, 5.2, 6.1, 6.6, eerste lid, 7.3, 9.7, 10.1 en 14.1 van het voorstel. Er kan weliswaar naar de relevante artikelen van de Europese verordeningen worden verwezen in de preambule van het voorstel (onder de hoofding “Overwegende hetgeen volgt”) om de context van het voorstel te duiden. Wanneer de Europese netcode E&R bovendien vereist dat bijkomende regels worden voorgesteld door de transmissienetbeheerder ter uitvoering ervan, mag dit blijken uit de tekst, bv. “In uitvoering van artikel [XX] van de Europese netcode E&R, zijn de regels de volgende: [...]”.

Op die manier richt het voorstel zich op de uitwerking en de bepaling van de regels bedoeld in artikel 36(1) en artikel 39(1) van de Europese netcode E&R waarbij de verwijzingen naar wetgeving beperkt worden tot wat noodzakelijk is voor het bereiken van dit doel. Elia gaat hierop in in haar schrijven van 16 juli 2019 en besluit dat ze bij het schrijven van de nieuwe versie van de regels zal nagaan welke artikels verwijderd kunnen worden, welke volledig behouden moeten worden voor de leesbaarheid en naar welke verwezen kan worden volgens de suggestie van de CREG: “in uitvoering van artikel X van de Europese netwerkcode E&R, zijn de regels de volgende.”

12. Het voorstel bevat de aanvraag tot goedkeuring van:

- zowel de door Elia overeenkomstig artikel 36(1) van de Europese netcode E&R opgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten,
- als de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten, overeenkomstig artikel 39(1) van de Europese netcode E&R.

Aangezien beide sets van regels een onderscheiden rechtsgrond hebben in de Europese netcode E&R, en inhoudelijk volgens de CREG geen onlosmakelijk geheel met elkaar vormen in die zin dat zij niet samen moeten worden goedgekeurd of afgekeurd, vraagt de CREG dat Elia het voorstel opsplijst in twee documenten ter gelegenheid van de aanvraag tot goedkeuring van deze aangepaste voorstellen. De CREG zal dan ook voor elk van beide aangepaste voorstellen een afzonderlijke beslissing nemen.

Elia stelt in haar schrijven van 16 juli 2019 dat zij het enerzijds efficiënter acht één gezamenlijk voorstel in te dienen voor de leesbaarheid van de principes en gelet op meerdere gemeenschappelijke bepalingen in beide regels. Anderzijds stelt Elia dat er een verbondenheid is tussen beide documenten

---

⁸ De Raad van State wees hierop recentelijk nog in haar advies bekend gemaakt samen met het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe (B.S. 29 april 2019).

daar het geen zin heeft het ene deel goed te keuren zonder het andere. Elia is van mening dat indien bijvoorbeeld enkel de regels inzake opschorting en herstel worden goedgekeurd zonder dat de verrekeningsregels zijn goedgekeurd, dit tot problemen kan leiden in het geval van opschorting en herstel. Om die redenen stelt Elia te verkiezen om toch één enkel gezamenlijk document voor te leggen ter goedkeuring. Elia merkt nog op dat nergens bepaald wordt dat de beide voorstellen niet samen kunnen worden voorgelegd.

De CREG bevestigt de complementariteit in de toepassing van beide sets van regels zoals Elia aangeeft hoewel de regels inhoudelijk los van elkaar kunnen worden bepaald. Met het oog op duidelijkheid en transparantie voor de markt - en eventuele herzieningen in de toekomst - is het voor de CREG belangrijk dat beide sets van regels identificeerbaar zijn. Indien Elia hieraan kan beantwoorden in een gezamenlijk nieuw voorstel, is de opstelling van twee afzonderlijke documenten voor de CREG niet noodzakelijk.

13. Met betrekking tot de opstelling van regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten conform artikel 36 van de Europese netcode E&R, dient het voorstel duidelijkheid te bieden over zowel de opschortings- als herstelregels voor iedere geïdentificeerde marktactiviteit die kan worden opgeschort conform artikel 35(2) van de Europese netcode E&R en vervolgens hersteld volgens de procedures in artikel 37 van de Europese netcode E&R. Artikel 35(2)(a) tot (e) van de Europese netcode E&R identificeert vijf marktactiviteiten die kunnen worden opgeschort. Artikel 5.3 van het voorstel breidt deze vijf marktactiviteiten uit met zes bijkomende marktactiviteiten op basis van artikel 35(2) van de Europese netcode E&R. Het voorstel gaat dus uit van elf marktactiviteiten die kunnen worden opgeschort overeenkomstig artikel 35(1) van de Europese netcode E&R - en vervolgens hersteld - waarvoor per marktactiviteit regels van toepassing moeten zijn conform artikel 36 van de Europese netcode E&R. De CREG is van mening dat de tabel in bijlage van het voorstel een goede aanzet biedt om hieraan gestructureerd invulling te geven maar mist volledigheid en transparantie, mede doordat elders in het voorstel nog onvolkomenheden aanwezig zijn. Zo moet voor elk van de elf marktactiviteiten duidelijk zijn welke regels van toepassing zijn. Deze vraag om verduidelijking en transparantie komt tevens tegemoet aan de reacties geleverd tijdens de openbare consultatie door Elia. Meer detail wordt geleverd in het artikelsgewijze commentaar in deel 3.2 van deze beslissing. De CREG vraagt om in het aangepaste voorstel van regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten een aangepaste overzichtstabel in bijlage te behouden als een samenvatting van de regels zélf die moeten worden uitgewerkt in de hoofdtekst. De tweeledigheid van enerzijds regels voor opschorting en anderzijds regels voor herstel vereist daarbij systematische aandacht.

14. Met betrekking tot de opstelling van regels inzake onbalansverrekening en de verrekening van balanceringscapaciteit en balanceringsenergie die van toepassing zijn op onbalansverrekeningsperiodes tijdens welke de marktactiviteiten opgeschort waren conform artikel 39 van de Europese netcode E&R, biedt het voorstel volgens de CREG een goede aanzet. Aangezien de regels voor opschorting en herstel specifiek kunnen zijn voor iedere marktactiviteit of groep van marktactiviteiten, is het echter noodzakelijk om steeds duidelijk te maken bij welke types van marktopschorting een specifieke regeling van toepassing is. Bijvoorbeeld moet duidelijk zijn welke marktactiviteiten moeten zijn opgeschort vooraleer een bepaalde verrekeningsregel van toepassing is. De CREG vraagt om in het aangepaste voorstel van de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten bovendien één unieke hersteltariefformule te voorzien. Hierop wordt teruggekomen in het artikelsgewijze commentaar in deel 3.2 van deze beslissing waarin tevens andere onvolkomenheden worden aangeduid.

3.2. ARTIKELSGEWIJZE COMMENTAAR

15. In de bespreking die hierna volgt, gaat de CREG in op de bepalingen waarbij ze opmerkingen heeft.

“Overwegende hetgeen volgt”

16. In de preambule wordt verkeerdelijk vermeld dat de Europese netcode E&R in werking trad op 24 november 2017. Deze verordening dateert van 24 november 2017, maar trad in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie. Dit moet worden rechtgezet.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 2 Definities en interpretatie

17. Artikel 2 van het voorstel verklaart de definities van de verordening 2017/2196, verordening 2017/1485, verordening 2017/2195 en verordening 2015/1222 van toepassing op het voorstel. De CREG vraagt om de volledige titels van de verordeningen weer te geven.

Daarnaast bevat artikel 2 van het voorstel nog een aantal specifieke definities, meer bepaald van de begrippen “CIPU-contract”, “DNB”, “Federaal Technisch Reglement” en “Door TNB gecontroleerde dispatch”.

Het begrip “Federaal Technisch Reglement” wordt gedefinieerd als het Koninklijk Besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe, met alle daarna volgende wijzigingen. Met de woorden “met alle daarna volgende wijzigingen” beoogt Elia een in de tijd dynamische (i.t.t. een statische) verwijzing te maken naar het Federaal Technisch Reglement, wat goed is. Echter, aangezien het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe inmiddels het koninklijk besluit van 19 december 2002 heeft opgeheven (en dus niet gewijzigd), vraagt de CREG om de definitie aan te passen.

Wat betreft de definitie van “CIPU-contract”, merkt Febeliec op dat zij deze verwijzing naar het CIPU-contract begrijpt in de huidige context, maar dat ze zich afvraagt hoe dit zal worden aangepakt op het moment dat het iCAROS project is beëindigd en wat de impact zal zijn. Febeliec vraagt dat dit aspect ook in rekening wordt genomen tijdens de discussies over iCAROS. Febeliec voegt daaraan toe, hoewel de kans dat deze procedures nodig zijn (hopelijk) klein is, de gevolgen zeer belangrijk zouden kunnen zijn en derhalve niet mogen worden verwaarloosd tijdens de discussies.

Elia antwoordt in het consultatieverslag dat met de implementatie van iCAROS het huidige CIPU-contract zal worden vervangen door gereguleerde contracten overeenkomstig de SOGL en van zodra dit toekomstig contractueel kader bestaat, deze regels (lees: de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten) dienooreenkomstig zullen worden aangepast.

De CREG is van mening dat de regels inderdaad mee zullen moeten evolueren om gelijke tred te houden met het aangepaste regulatorisch kader. Het federaal technisch reglement wordt inmiddels niet langer vastgelegd door middel van het koninklijk besluit van 19 december 2002, maar door het voornoemde koninklijk besluit van 22 april 2019, dat niet langer het CIPU-contract als dusdanig kent. Wel voorziet het nieuwe federaal technisch reglement een overgangsbepaling dienaangaande in artikel 377. De CREG vraagt aan Elia om het voorstel aangaande de definitie en het gebruik van de

notie “CIPU-contract” aan te passen. De CREG stelt zich overigens de vraag of het nog van belang is om in het voorstel het onderscheid te maken tussen elektriciteitsproductie-eenheden met al dan niet een CIPU-contract en dit in het licht van haar opmerkingen in paragraaf 51 van deze beslissing. Elia stelt in haar schrijven, verwijzend naar artikel 377 van het voornoemde nieuwe federaal technisch reglement, dat het onmogelijk is om het begrip “CIPU” volledig te verwijderen uit de regels, maar dat het zal nagaan hoe de situatie correct kan verwoord worden in de regels.

Wat betreft de definitie van het begrip ‘door TNB gecontroleerde dispatch’ is een aanvulling noodzakelijk die de start en het einde bepalen van deze tijdelijke regeling om het transmissienet te beheren. De definitie moet duidelijkheid bieden over welke marktactiviteiten opgeschort moeten zijn voor de toepassing van een regeling van ‘door TNB gecontroleerde dispatch’.

In artikel 13.3 van het voorstel is sprake van het begrip ‘normale onbalansverrekening’. De CREG vraagt om een definitie van dit begrip op te nemen in artikel 2 van het voorstel.

Artikel 3 Algemene principes

18. Zowel artikel 36 als artikel 39 van de Europese netcode E&R beogen de opstelling van ‘regels’. Artikel 36 richt zich op regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten terwijl artikel 39 zich richt op verrekeningsregels in geval van de opschorting van marktactiviteiten. Het zijn deze regels die het voorwerp moeten uitmaken van de voorstellen van Elia en de goedkeuringsbevoegdheid van de CREG bedoeld in respectievelijk artikel 4(2)(e) en artikel 4(2)(f) van de Europese netcode E&R. Artikel 3.1 van het voorstel is vooreerst een loutere herhaling van overweging (9) van de Europese netcode E&R. Deze herhaling moet worden geschrapt. Een referentie hiernaar kan worden behouden in de preambule van het voorstel. De CREG verwijst naar wat zij daarover heeft uiteengezet in paragraaf 11 van deze beslissing. De artikelen 3.2 en 3.3 van het voorstel bevatten verder geen concrete regels, maar principes, waarvan de draagwijdte bovendien niet erg duidelijk is. Dit is in het bijzonder het geval wat betreft de verwijzing naar de bestaande contractuele afspraken en dit in het licht van artikel 54 van de Europese netcode E&R dat bepaalt dat alle relevante clausules in contracten moeten voldoen aan de vereisten van deze verordening en dienovereenkomstig moeten worden gewijzigd. De CREG vraagt derhalve om artikel 3 hetzij in zijn geheel te schrappen, hetzij te vertalen naar concrete regels waarvan de draagwijdte transparant en in overeenstemming met de toepasselijke wetgeving is.

Hoofdstuk 2 TNB-coördinatie en relevante marktactiviteiten

Artikel 4 Coördinatie door de TNB

19. In artikel 4.1 van het voorstel is sprake van het begrip “noodsituaties” dat niet nader gedefinieerd wordt in het voorstel, doch bijvoorbeeld gehanteerd wordt in de Verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie van 24 juli 2015 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer (“CACM”). Het spreekt voor zich dat het nemen van besluiten over de opschorting en het herstel van marktactiviteiten moet kaderen binnen de gevallen bedoeld in artikel 35(1) van de Europese netcode E&R. De CREG vraagt derhalve om de woorden “indien zich noodsituaties voordoen” te vervangen door de woorden “indien er zich omstandigheden voordoen als bedoeld in artikel 35(1) van de Europese netcode E&R”.

20. Artikel 4.2 van het voorstel is een herhaling van artikel 35(5) van de Europese netcode E&R. De CREG verwijst naar wat zij daarover heeft uiteengezet in paragraaf 11 van deze beslissing.

21. Artikel 4.3 van het voorstel verwijst naar de bijlage van het voorstel als uitwerking van artikel 36(4) van de Europese netcode E&R. Artikel 36(4) van de Europese netcode E&R bepaalt dat elke TSB de in artikel 35(1) bedoelde omstandigheden omzet in objectief vastgestelde parameters wanneer hij

de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten uitwerkt rekening houdend met de in artikel 36(4) bepaalde factoren.

In de bijlage bij het voorstel levert Elia een invulling van artikel 36(4) van de Europese netcode E&R. Het betreft de omzetting van de in artikel 35(1) bedoelde omstandigheden in objectief vastgestelde parameters. Deze omzetting vormt voor de CREG een essentieel onderdeel van de regels betreffende de opschorting en het herstel van marktactiviteiten. De CREG is van mening dat de tabel in bijlage een goede aanzet biedt om hieraan gestructureerd invulling te geven. De CREG heeft op basis van de informatie waarover zij op heden beschikt geen bezwaren tegen de voorgestelde parameters voor de omzetting van de in artikel 35(1) van de Europese netcode E&R bedoelde omstandigheden. Echter is de CREG van mening dat er nog onvolmaaktheden zijn op het vlak van volledigheid en transparantie van het voorstel om een goed begrip ervan te waarborgen.

Gezien het belang van de parameters dienen deze voldoende transparant te zijn rekening houdend met artikel 4(1)(b) van de Europese netcode E&R. Deze transparantie wordt volgens de CREG thans niet bereikt:

- Artikel 35(2)(a) tot (e) van de Europese netcode E&R identificeert vijf marktactiviteiten die kunnen worden opgeschort. Het voorstel breidt op basis van artikel 35(2)(f) van de Europese netcode E&R deze vijf marktactiviteiten uit met zes bijkomende marktactiviteiten (artikel 5.3 van het voorstel). Het voorstel gaat dus uit van elf marktactiviteiten die kunnen worden opgeschort overeenkomstig artikel 35(1) van de Europese netcode E&R - en heropgestart – waarvoor per marktactiviteit regels van toepassing moeten zijn conform artikel 36 van de Europese netcode E&R. Dit betekent onder meer dat de overzichtstabel in de bijlage van het voorstel moet worden opgesteld voor deze elf marktactiviteiten.
- Verder ontbreekt een toelichting van de parameters in de hoofdtekst van het voorstel, die de grondslag vormt voor de overzichtstabel in bijlage, wat betreft de elf marktactiviteiten die kunnen worden opgeschort. De hoofdtekst (artikel 4.3 van het voorstel) beperkt zich tot een verwijzing naar de bijlage. Mede door deze wijze van voorstelling gaat het onderscheid tussen opschortingsregels en herstelregels verloren. Voor beide categorieën van regels is een afzonderlijke toelichting wenselijk.
- De bijlage van het voorstel, meer bepaald het opschrift in het rood, verwijst naar artikel 18(4) SOGL voor de parameters die bepalen of een transmissiesysteem zich in een black-outtoestand bevindt. Artikel 18(4) SOGL bepaalt dat een transmissiesysteem zich in de black-outtoestand bevindt als aan ten minste één van de volgende voorwaarden wordt voldaan: a) verlies van meer dan 50 % van het verbruik binnen de regelzone van de desbetreffende TSB; b) totale afwezigheid van spanning binnen de regelzone van de desbetreffende TSB gedurende ten minste drie minuten, waardoor herstelplannen worden geactiveerd. De bijlage van het voorstel hanteert echter enkel de voorwaarde a).
- Het is verder niet duidelijk waarom, gelet op de vereiste dat het transmissiesysteem in een black-outtoestand verkeert, meermaals in de tabel zelf wordt toegevoegd 'zodra black-out is gedetecteerd'. Verder behoeft de opschortings- en herstelregel niet telkens een herhaling van de parameter voor black-outtoestand aangezien de hele omzetting van toepassing is in een black-outtoestand.

De CREG is derhalve van mening dat het voorstel op deze punten moet worden aangepast. De CREG vraagt dan ook om in het aangepaste voorstel van regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten een aangepaste overzichtstabel in bijlage te behouden als een samenvatting van de uitwerking van de regels die moeten worden opgenomen in de hoofdtekst. De tweeledigheid van enerzijds opschorting en anderzijds herstel vereist daarbij systematische aandacht.

22. In artikel 4.4 van het voorstel is sprake van de vertragingstijd alvorens de opschortingsprocedure voor marktactiviteiten te starten. Met toepassing van artikel 36(5) van de Europese netcode E&R moeten de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten een vertragingstijd vaststellen die voor elke overeenkomstig lid 4 vastgestelde parameter moet worden gerespecteerd alvorens de opschortingsprocedure voor marktactiviteiten wordt gestart. Het voorstel bevat echter geen vertragingstijd voor elke overeenkomstig artikel 36(4) van de Europese netcode E&R vastgestelde parameter. Artikel 4.4 van het voorstel bepaalt immers slechts dat het definitieve besluit bij Elia berust voor de opschorting van marktactiviteiten wordt opgestart. Het voorstel moet derhalve op dit punt worden aangevuld om te voldoen aan artikel 36(5) van de Europese netcode E&R.

23. Elia stelt in haar schrijven van 16 juli 2019 terughoudend te zijn om teveel regels strikt te noteren in dit document, maar wel te garanderen dat ze de algemene principes steeds in beschouwing zal nemen bij het schorsen en herstellen van marktactiviteiten. Elia argumenteert dat elke situatie waarin het hoogspanningsnet zich bevindt die een opschorting (of herstel) van marktactiviteiten nodig acht, verschillend is. Elke situatie moet in zijn context geanalyseerd worden. Dergelijke analyses gebeuren door de operationele teams van het Elia control center en beslissingen worden genomen door de opgezette Elia crisisteam. Om alle situaties op een zo efficiënt en veilige mogelijke manier te beoordelen en op te lossen, is het noodzakelijk dat de crisisteam over de nodige vrijheidsmarges moeten blijven beschikken. Te strenge en te strikte vooropgestelde regels voor te snelle of te trage opschorting (of herstel) van de marktactiviteiten kunnen aldus Elia een beperking vormen van de vrijheidsmarges voor de transmissienetbeheerder en kunnen daardoor gevaarlijk zijn voor de goede werking van het herstel van het hoogspanningsnet. Verder argumenteert Elia dat het onmogelijk is om een exhaustieve lijst van verschillende situaties vooraf op te stellen. De voorbeelden kunnen zeer uiteenlopend zijn en elke situatie zal zijn eigen specifieke behandeling vragen. Een zware storm die over een groot deel van België schade heeft aangericht zal een andere aanpak vergen dan een hacking op een marktplatform. Elia wenst tevens op te merken dat de kans groot is dat niet alleen België een crisissituatie zal moeten oplossen, maar tevens naburige transmissienetbeheerders met dezelfde of gelijkaardige problemen geconfronteerd worden. In dergelijke gevallen moet er nauw samengewerkt worden met de naburige transmissienetbeheerders. Uit de huidige beschikbare informatie over naburige transmissienetbeheerders lijkt bijvoorbeeld RTE of Tennet niet gebonden zijn aan zeer strikte regels. Elia is van mening dat het niet efficiënt werken is als Elia gebonden is aan strikte regels terwijl de naburige landen over de nodige vrijheidsgraden kunnen beschikken om dergelijke crisissituaties zo snel en efficiënt mogelijk op te lossen.

De CREG is van mening dat Elia hier vooral elementen aanvoert die zij onder de aandacht kan brengen in de uitwerking van het systeembeschermingsplan en met name het herstelplan die beide ter goedkeuring worden voorgelegd aan de minister en waarover de CREG een advies uitbrengt na aanvraag door de minister. De CREG is van mening dat de aangebrachte elementen minder bepalend zijn voor de regels voor marktopschorting, marktherstel en onbalansverrekening tijdens de marktopschorting. In de beoordeling van het voorstel van Elia laat de CREG zich leiden door de vereisten van de Europese netcode E&R en de noodzakelijke transparantie voor de markt, dit met het oog op een efficiënte en doelmatige uitvoering van de wetgeving. Hier kan ook verwezen worden naar overweging 9 van de Europese netcode E&R waarvan de CREG vraagt om die in de preambule van het voorstel ter hernemen (zie paragraaf 18 van deze beslissing). Wat de internationale afstemming van de marktregels betreft verwijst de CREG naar artikel 36 (7) en artikel 52 van de Europese netcode E&R. De CREG blijft bijgevolg van mening dat Elia in het aangepaste voorstel zich niet kan beperken tot (algemene) principes daar waar de Europese netcode E&R vraagt om regels.

Artikel 5 Marktactiviteiten

24. Artikel 5.1 van het voorstel bepaalt onder meer dat Elia in overleg met de betrokken partijen zal beslissen welke marktactiviteiten worden opgeschort. Ingevolge een opmerking van Febeliec, ontvangen tijdens de openbare raadpleging, heeft Elia gepreciseerd dat het gaat om de betrokken partijen opgelijst in artikel 4.2 waardoor ze tegemoet komt aan de vraag naar verduidelijking van Febeliec. Deze bepaling laat echter uitschijnen dat het recht om marktactiviteiten op te schorten geheel vrij door Elia, in overleg met de betrokken partijen, kan worden uitgeoefend. In elk geval moet hieraan worden toegevoegd dat Elia dit recht kan uitoefenen met naleving van de bepalingen van de Europese netcode E&R en de regels, met inbegrip van de parameters, vervat in het voorstel.

De regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten die volgens artikel 36(1) van de Europese netcode E&R deel moeten uitmaken van het voorstel van elke TSB dat onderworpen is aan de goedkeuring door de regulator, dienen uitgewerkt te worden per onderscheiden marktactiviteit bedoeld in artikel 35(2) van de Europese netcode E&R. De CREG verwijst naar wat zij heeft uiteengezet in paragraaf 21 van deze beslissing.

25. Artikel 5.2 van het voorstel herhaalt artikel 35(2)(a) tot (e) van de Europese netcode E&R. De CREG verwijst naar wat zij daarover heeft uiteengezet heeft in paragraaf 11 van deze beslissing.

26. Artikel 5.3 van het voorstel bevat een invulling van artikel 35(2)(f) van de Europese netcode E&R. De CREG heeft geen bezwaren tegen de identificatie van deze zes bijkomende marktactiviteiten die kunnen worden opgeschort en vervolgens hersteld, dit als invulling van artikel 35(2)(f) van de Europese netcode E&R. Een motivatie van deze selectie van marktactiviteiten ontbreekt echter, maar is relevant. De CREG vraagt om deze motivatie op te nemen in een begeleidende nota bij de indiening van het aangepaste voorstel van regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten. Samen met de vijf benoemde marktactiviteiten in artikel 35(2) van de Europese netcode E&R dienen er dus regels voor de opschorting en het herstel van elf marktactiviteiten worden uitgewerkt. De CREG vraagt om systematisch rekening te houden met deze elf marktactiviteiten en waar nodig de interferentie tussen marktactiviteiten op te nemen in de regels. De CREG vraagt dat de structuur van de hoofdtekst van het voorstel wordt aangepast zodat voor iedere marktactiviteit die kan worden opgeschort en vervolgens hersteld, de regels worden bepaald om tegemoet te komen aan de Europese netcode E&R.

Hoofdstuk 3 Procedure voor de opschorting van marktactiviteiten

Artikel 6 Algemene principes

27. In het consultatieverslag zet Elia uiteen dat ze in artikel 6.1 van het voorstel een link maakte naar artikel 5 teneinde tegemoet te komen aan een vraag van Febeg, ontvangen tijdens de raadpleging, om te preciseren welke specifieke marktactiviteiten kunnen worden opgeschort. De CREG vindt deze precisering vooreerst niet terug in artikel 6.1. Artikel 6.1 van het voorstel bevat overigens een herhaling van artikel 35(1) van de Europese netcode E&R. De CREG verwijst in dat verband naar wat zij heeft uiteengezet in paragraaf 11 van deze beslissing.

28. Artikel 6.2 van het voorstel verwoordt een principe dat Elia nastreeft en moet nastreven gelet op overweging (9) bij de Europese netcode E&R. De CREG onderschrijft uiteraard dit principe om de marktactiviteiten zo lang mogelijk voort te zetten. Het is echter nodig dat het voorstel zich richt op de uitwerking van regels zoals vereist in artikel 36(1) van de Europese netcode E&R en hierbij uitvoering geeft aan dit principe. In dezelfde overweging (9) van de Europese netcode E&R wordt immers gesteld: "Er moeten duidelijke, objectieve en geharmoniseerde voorwaarden worden vastgesteld waaronder de transacties kunnen worden opgeschort en vervolgens opnieuw worden hersteld."

29. Artikel 6.3 van het voorstel bepaalt dat indien Elia beslist om een of meer marktactiviteiten op te schorten, de verschillende belanghebbenden, zoals vermeld in artikel 10, lid 2, hiervan onmiddellijk in kennis worden gesteld volgens de communicatieprocedure die wordt beschreven in hoofdstuk 5 van deze regels. Ingevolge een opmerking van Febeliec, ontvangen tijdens de openbare raadpleging, heeft Elia gepreciseerd dat het gaat om de betrokken partijen zoals vermeld in artikel 10.2 waardoor ze volgens de CREG tegemoet komt aan de vraag naar verduidelijking van Febeliec. Dit artikel vormt echter opnieuw grotendeels een herhaling van artikel 35(6) van de Europese netcode E&R. Het is nodig dat het voorstel zich richt op de uitwerking van regels zoals vereist in artikel 36(1) van de Europese netcode E&R.

30. Artikel 6.4 van het voorstel kan beter opgenomen worden in artikel 2 van het voorstel om een duidelijk voorstel van definitie te bieden van het begrip “door TNB gecontroleerde dispatch”. Een verfijning van zowel de consumentengroep als de elektriciteitsproducenten die onderworpen kunnen worden aan instructies van Elia is wenselijk. De CREG begrijpt uit de formulering van artikel 6.4 van het voorstel van Elia dat de periode van black-outtoestand en de periode van ‘door TNB gecontroleerde dispatch’ samenvalt. Dit terwijl de CREG van mening is dat er enkel in de periode van opschorting van marktactiviteiten - bovendien enkel van specifieke marktactiviteiten te definiëren door Elia in het voorstel - er sprake kan zijn van ‘door TNB gecontroleerde dispatch’. Deze opmerking sluit aan bij artikel 6.5 van het voorstel waarin wordt bepaald dat in dergelijke periodes van ‘door de TNB gecontroleerde dispatch’ sommige marktactiviteiten zijn opgeschort. Elia houdt in artikel 6.4 rekening met de terechte opmerking van Febeliec in de openbare consultatie dat gesloten DNB's moeten worden opgenomen waar nodig, naast TND's en DNB's.

31. Artikel 6.5 van het voorstel betreft de communicatieprocedure en hoort volgens de CREG thuis in hoofdstuk 5 van het voorstel. Verder vereist de beoordeling van dit artikel een duidelijke definitie van ‘door TNB gecontroleerde dispatch’ waar de CREG al eerder op heeft gewezen in deze beslissing (zie met name paragrafen 17 en 30).

Febeg maakt opmerkingen bij artikel 6.5 van het voorstel en benadrukt daarbij dat informatie verstrekt door marktpartijen tijdens periodes van marktopschorting pover kan zijn en een loutere inspanningsverbintenis kan uitmaken die niet leidt tot enige aansprakelijkheid of financiële gevolgen voor de marktpartijen ten gevolge van de verstrekte informatie. Meer bepaald vraagt Febeg:

- Dat Elia verder de principes en assumpties beschrijft die marktpartijen moeten toepassen bij het verstrekken van informatie, bv. Moeten marktpartijen ervan uitgaan dat hun klanten worden heraangesloten, ...
- Dat Elia duidelijk de gevolgen bepaalt (bv. Zal de informatie gebruik worden voor settlement?) en aansprakelijkheid (bv. Kan een marktpartij aansprakelijk worden gehouden - overeenkomstig de gewone regels – voor de informatie?).

Elia antwoordt enkel op de tweede vraag, nl. dat artikel 7.1 van de Algemene Voorwaarden voor BRP's voorzien dat marktpartijen niet aansprakelijk zullen worden gehouden tijdens een situatie van “door TNB gecontroleerde dispatch”, voor zover de uitvoering van hun verplichtingen onder de Algemene Voorwaarden voor BRP's geïmpacteerd is door een noodtoestand.

De CREG is van mening dat het gereguleerde BRP-contract inderdaad de plaats is waar vragen inzake aansprakelijkheid aan bod moeten komen.

Met betrekking tot de eerste vraag deelt de CREG de opmerking van Febeg om de principes en veronderstellingen in artikel 6.5 van het voorstel te verduidelijken opdat de marktpartijen deze gericht zouden kunnen toepassen bij het verstrekken van informatie in een situatie van “door TNB gecontroleerde dispatch”.

32. Artikel 6.6 van het voorstel herhaalt artikel 24(1) SOGL (doch niet letterlijk) en stelt dat Elia marktactiviteiten kan opschorten indien de hoofdvoorziening en de back-up van een van de in artikel 24(1) SOGL voorzieningen niet beschikbaar is. De CREG vraagt dat de opschortingsregels per marktactiviteit die kan worden opgeschort zoals opgenomen in artikel 5.2 en artikel 5.3 van het voorstel, hiermee expliciet rekening houdt.

De laatste zin van artikel 6.6 van het voorstel moet volgens de CREG worden samen gelezen met de bijlage (*in fine*) waarin wordt voorgesteld dat de onbeschikbaarheid minstens 30 minuten moet duren. In de bijlage is sprake van “de nodige instrumenten of communicatiemiddelen en de back-upprocessen” in het algemeen, terwijl in artikel 6.6 van het voorstel wordt verwezen naar de voorzieningen opgelijst in artikel 24(1) SOGL. Afstemming tussen artikel 6.6, laatste lid, en de bijlagen is volgens de CREG noodzakelijk om de vereiste duidelijkheid te verschaffen bedoeld in artikel 4(1)(a) van de Europese netcode E&R.

Artikel 7 Rollen en verantwoordelijkheden

33. Artikel 35(4) van de Europese netcode E&R bepaalt dat, als hij overeenkomstig lid 1 marktactiviteiten opschort, de TSB de uitvoering van zijn processen die door dergelijke opschorting worden beïnvloed, geheel of gedeeltelijk kan opschorten. Dit recht ontleent de TSB reeds rechtstreeks aan de Europese netcode E&R.

Het is onduidelijk waarom een periode van door TNB gecontroleerde dispatch in artikel 7.1 van het voorstel nevenschikkend wordt vernoemd naast een periode van opschorting van marktactiviteiten (‘door TNB gecontroleerde dispatch’ of opschorting van marktactiviteiten). In artikel 7.2 van het voorstel is alleen sprake van de periode van ‘door TNB gecontroleerde dispatch’. Dit begrip verdient verduidelijking zoals reeds meermaals werd opgemerkt. Aangezien er volgens de CREG geen sprake kan zijn van ‘door TNB gecontroleerde dispatch’ indien er geen marktactiviteiten werden opgeschort, is de toevoeging van de woorden ‘door TNB gecontroleerde dispatch’ in artikel 7.1 wellicht overbodig. Bovendien vraagt de CREG zich af of deze bepalingen geen overlapping inhouden met bepalingen in het gereguleerde BRP-contract.

Overlappingsen en mogelijke tegenstrijdigheden met het gereguleerde BRP-contract moeten worden vermeden. Om die reden vraagt de CREG dan ook om de artikelen 7.1 en 7.2 van het voorstel in dit licht te herevalueren en zo nodig te schrappen of te vervangen door een bepaling die verwijst naar de regels inzake opschorting van verplichtingen in het BRP-contract.

34. Artikel 7.3 van het voorstel is een herhaling van artikel 25(3) van de Europese netcode E&R. De CREG verwijst naar wat zij daarover heeft uiteengezet in paragraaf 11 van deze beslissing.

De identificatie van de distributienetbeheerders en significante netgebruikers moet ten andere gebeuren in het herstelplan met toepassing van artikel 23(4) van de Europese netcode E&R, niet in het huidige voorstel van regels. De voetnoot 4 van het voorstel, toegevoegd door Elia ingevolge de vraag van Febeliec naar verduidelijking, lijkt dit niet tegen te spreken. Echter, aangezien het herstelplan van Elia nog niet werd goedgekeurd door de minister, kan de vraag worden gesteld of het aangewezen is een dergelijke verwijzing naar de inhoud van het ontwerp van herstelplan van Elia te maken. De CREG vraagt Elia om de noodzaak om dit hier op te nemen te herevalueren en haar keuze toe te lichten in een begeleidende nota bij het indienen van het aangepaste voorstel ter goedkeuring.

Artikel 8 Berekening en toewijzing van capaciteit

35. De CREG vraagt om de verwijzingen in artikel 8.1 van het voorstel naar de artikelen 5 en 6 van het voorstel te vervangen door resp. een verwijzing naar artikel 35(1) en (2) van de Europese netcode E&R. Het recht om marktactiviteiten op te schorten in bepaalde omstandigheden vloeit immers rechtstreeks uit deze Europese verordening voort, niet uit de voorgestelde regels.

Het recht waarvan sprake in artikel 8.1 van het voorstel om sommige of alle marktactiviteiten op te schorten is bovendien onderhevig aan de regels vervat in het voorstel. Artikel 8.1 dient te worden aangevuld met de woorden “en overeenkomstig de regels vervat in dit document” na de woorden “zijn vermeld”.

36. De draagwijdte van het huidige voorstel betreft de omstandigheden bedoeld in artikel 35(1) van de Europese netcode E&R. De CREG vraagt daarom om de termen “black outs of noodsituaties” in de artikelen 8.2 en 8.3 van het voorstel te vervangen door “de omstandigheden bedoeld in artikel 35(1) van de Europese netcode E&R”. Verder is niet duidelijk waarom Elia in het voorstel bepalingen opneemt die andere landen betreffen. Het voorstel moet de regels bevatten die Elia zelf zal toepassen betreffende de opschorting en het herstel van marktactiviteiten. De CREG vraagt Elia om deze bepalingen ook vanuit dit oogpunt te herzien.

Hoofdstuk 4 Procedure voor het herstel van marktactiviteiten

Artikel 9 Algemene principes

37. Artikel 37 van de Europese netcode E&R is volledig gewijd aan de procedure voor het herstel van marktactiviteiten waarbinnen Elia optreedt. Het zou nuttig zijn dat Elia in artikel 9.1 van het voorstel de relatie met de regels betreffende de opschorting en het herstel van marktactiviteiten in rekening brengt. De CREG vraagt daarom een duidelijke bepaling van de regels voor het herstel van de elf marktactiviteiten die kunnen worden opgeschort. Dit behelst tevens een verduidelijking van de marktactiviteiten die achtereenvolgens kunnen worden hersteld en marktactiviteiten die gelijktijdig kunnen worden hersteld.

38. Artikel 9.2 van het voorstel bevat principes. De CREG wijst er op dat artikel 36 van de Europese netcode E&R ook van toepassing is op de regels voor het herstel van marktactiviteiten. De CREG verwacht daarom, volgens eenzelfde format als gehanteerd voor de regels voor de opschorting van marktactiviteiten, de regels voor het herstel van marktactiviteiten. Dit betekent dat de huidige bijlage van het voorstel tevens expliciet de regels voor het herstel van marktactiviteiten moet bevatten als samenvatting van de regels in de hoofdtekst zoals gevraagd in deze beslissing voor de regels voor de opschorting van marktactiviteiten.

Artikel 9.2 van het voorstel stelt het herstel van marktactiviteiten gelijk aan het einde van de fase van ‘door TNB gecontroleerde dispatch’. Coherentie dient te worden gecontroleerd met bijvoorbeeld artikel 6.4 en artikel 6.5 van het voorstel. Verheldering is nodig door een duidelijke definitie van ‘door TNB gecontroleerde dispatch’ waar de CREG al eerder op heeft gewezen in deze beslissing (zie met name paragraaf 17).

39. Artikel 9.4 van het voorstel biedt een mogelijke volgorde voor het herstel van opgeschorte marktactiviteiten. De CREG vraagt om de volgorde voor te stellen voor het herstel van de elf marktactiviteiten die opgeschort kunnen worden met toepassing van artikel 35(2) van de Europese netcode E&R en artikel 5.3 van het voorstel en dit met een verduidelijking van de marktactiviteiten die gelijktijdig kunnen worden hersteld. De CREG vraagt om rekening te houden met de opmerking van Febeliec die is opgenomen in het consultatieverslag en slaat op het feit dat installaties mogelijk schade hebben ondervonden door de black-out en niet meer volledig beschikbaar kunnen zijn bij het herstel van het systeem.

40. Artikel 9.6 van het voorstel stelt dat Elia tijdig zal meedelen wanneer zij van mening is dat alle marktactiviteiten kunnen worden hersteld. Artikel 9.6 stelt dat Elia dit, in geval van 'door TNB gecontroleerde dispatch', ten minste 6 uur voordat weer naar de normale toestand van de marktactiviteiten wordt overgegaan, zal meedelen. De reden voor dit onderscheid wordt niet geboden. DE CREG vraagt om dit onderscheid te motiveren ter gelegenheid van de indiening van het aangepaste voorstel.

41. Artikel 9.7 van het voorstel is een herhaling van artikel 37(7) van de Europese netcode E&R. De CREG verwijst naar wat zij daarover heeft uiteengezet in paragraaf 11 van deze beslissing.

Hoofdstuk 5 Communicatieprocedure

Artikel 10 Algemene principes

42. Artikel 10.1 van het voorstel is een herhaling van artikel 38(1) van de Europese netcode E&R. De CREG verwijst naar wat zij daarover heeft uiteengezet in paragraaf 11 van deze beslissing.

Artikel 38(1) van de Europese netcode E&R bepaalt dat de overeenkomstig artikel 36 opgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten ook een communicatieprocedure bevatten waarin de taken en acties zijn beschreven die elke partij in zijn specifieke rol hoort uit te voeren tijdens de opschorting en het herstel van marktactiviteiten. De CREG stelt vast dat artikel 10 van het voorstel enkel informatietaken bevat voor Elia en de NEMO's, niet voor alle partijen in hun specifieke rol. De CREG vraagt om deze procedure aan te vullen met de taken en acties voor de andere partijen, minstens wat betreft de stap bedoeld in artikel 38(3)(e) van de Europese netcode E&R.

43. Artikel 10.3 verwijst naar communicatieprocedures tussen betrokken TNB's en NEMO's. De CREG vraagt de herneming van deze communicatieprocedures in het voorstel of een referentie naar een publiek toegankelijke bron. Hiermee kan dan ook rekening worden gehouden met de behandeling van de opmerking van Febeliec in het consultatieverslag. Het voorstel houdt in artikel 10.5 rekening met de opmerking van Febeliec tijdens de openbare consultatie.

44. Het tweede deel van artikel 10.7 van het voorstel betreffende een afwijzing van aansprakelijkheid voor de werking van de communicatiekanalen die door externe partijen worden versterkt, is eenzijdig in het voordeel van Elia, zoals ook Febeg terecht opmerkt in de publieke consultatie. Zowel Elia als de marktpartijen zullen zich kunnen beroepen op overmacht indien de voorwaarden daartoe zijn vervuld. De CREG vraagt derhalve om het tweede deel van artikel 10.7 van het voorstel te schrappen.

45. De toegevoegde waarde van artikel 10.8 van het voorstel ten opzichte van artikel 10.2 (overlapping) ervan is onduidelijk. Bij afwezigheid van een toegevoegde waarde, vraagt de CREG de schrapping ervan.

Hoofdstuk 6 Regels inzake de onbalansverrekening en de verrekening van balanceringsenergie gedurende de opschorting van marktactiviteiten

Artikel 11 Algemeen

46. Artikel 11.1 van het voorstel is een herneming van artikel 39(3) van de Europese netcode E&R. De CREG verwijst naar wat zij daarover heeft uiteengezet in paragraaf 11 van deze beslissing.

47. Artikel 11.2 heeft geen relevantie aangezien artikel 39(1) van de Europese netcode E&R de periode bepaalt waarvoor er regels dienen te worden uitgewerkt. Aangezien artikel 6.4 van het voorstel stelt dat de door TNB gecontroleerde dispatch ingaat bij een black-outtoestand is er een verschil mogelijk met de periode van opschorting van marktactiviteiten. De definiëeringskwestie is reeds op meerdere plaatsen aangesneden in deze beslissing.

Mede door onduidelijke definiëring van het begrip 'door TNB gecontroleerde dispatch' rijzen er vragen met betrekking tot de laatste zin van artikel 11.2 van het voorstel. Hierin wordt gesteld dat de regels inzake onbalansverrekening niet van toepassing zijn in andere situaties van opschorting van de marktactiviteiten zoals bedoeld in artikel 5 van het voorstel, en evenmin in situaties zoals bedoeld in artikel 13 van het voorstel. De verwijzing naar artikel 5 van het voorstel verdient verduidelijking. Dat de regels inzake onbalansverrekening niet van toepassing zijn tijdens automatische of manuele belastingsafschakeling is een bevestiging van artikel 13 van het voorstel en wordt gedeeld door de CREG aangezien het hier gaat over instrumenten om het systeem te beschermen teneinde een black-out te voorkomen.

Artikel 12 Principes die worden toegepast in geval van 'door TNB gecontroleerde dispatch'

48. Artikel 12.1 van het voorstel geeft aan dat de door TNB gecontroleerde dispatch samenvalt met de periode van de opschorting van marktactiviteiten. De opmerking wordt gemaakt in het licht van de op meerdere plaatsen aangesneden definiëeringskwestie in de voorliggende beslissing.

49. Artikel 12.2, eerst zin, van het voorstel stelt dus dat de BRP niet verantwoordelijk is voor het in evenwicht houden van zijn portefeuille in de periode van 'door TNB gecontroleerde dispatch'. De CREG verwijst naar wat zij heeft uiteengezet in paragraaf 33 van deze beslissing over het gelijklopende artikel 7.2 van het voorstel. De CREG vraagt verder om de communicatie van Elia aan de BRP, bedoeld in artikel 12.2, tweede zin, van het voorstel te verduidelijken waarbij invulling wordt gegeven aan artikel 36(5) en artikel 38 van de Europese netcode E&R.

50. Artikel 12.3 van het voorstel verdient een verduidelijking van het mechanisme dat dan wel wordt gehanteerd tijdens de door TNB gecontroleerde dispatch.

51. Artikel 12.4 van het voorstel stelt een tariefformule voor ter bepaling van het herstellertarief voor alle afnames en injecties (behalve voor elektriciteitsproductie-eenheden waarvoor een programmeringsverplichting bestaat zoals bedoeld in artikel 12.7 van het voorstel van Elia) tijdens de perioden van 'door TNB gecontroleerde dispatch'. Hiermee levert het voorstel tevens een reactie op de opmerkingen van Febeg en Febeliec. De tariefformule laat toe om het herstellertarief vooraf te berekenen voor elk uur van de dag. Het herstellertarief voor elk overeenkomstig uur van de dag blijft vast gedurende de periode van 'door TNB gecontroleerde dispatch' en wordt dagelijks bekendgemaakt op de website van Elia. De CREG vindt de gekozen tariefformule aanvaardbaar, maar niet de beperking tot de door Elia in haar voorstel bedoelde elektriciteitsproductie-eenheden. Deze tariefregeling is per definitie slechts uitzonderlijk van toepassing in de extreme systeemtoestand van black-out wanneer marktactiviteiten worden opgeschort en kent in principe een duur van maximaal 24 uur aangezien het herstelplan ontworpen is voor een herstel binnen 24 uur na een black-out. De CREG is van mening dat er één herstellertarief moet worden vastgelegd die voor elkeen zonder onderscheid van toepassing is in de gedefinieerde uitzonderlijke en tijdelijke periode. Het onderscheid tussen CIPU en niet-CIPU komt bovendien te vervallen en hiermee de aanleiding voor een afzonderlijk herstellertarief. De CREG is van mening dat een éénduidige bepaling van het herstellertarief dat bovendien vooraf berekend kan worden en gekend is, de beste garantie is voor een objectieve transparante bepaling van het herstellertarief dat per definitie voor elkeen gelijk is zonder onderscheid van de producent van de elektriciteit en de afnemer van de elektriciteit.

Elia neemt in haar schrijven van 16 juli 2019 akte van dit standpunt van de CREG, legt uit dat het door Elia ingediende voorstel een compromisvoorstel probeerde te zijn om tegemoet te komen aan de opmerkingen van zowel afnemers en producenten, maar zal dit uniforme herstellertarief opnemen in het aangepaste voorstel. Elia voegt toe dat zij het zeer waarschijnlijk acht dat er bezwaar zal komen van de (vereniging van de) producenten in de nieuwe publieke consultatie die Elia dient te organiseren. Verder stelt Elia dat zij, net als de CREG, wenst dat de periode van een "TNB gecontroleerde dispatch" zo kort mogelijk zal duren en binnen de 24u opgelost zal zijn. Echter, indien zo'n situatie toch langer zou aanhouden dan 24 uur, veronderstelt Elia dat het herstellertarief ook in dergelijke gevallen toegepast

zal worden. De CREG sluit zich hierbij aan en dit op basis van de gegevens vervat in het voorstel van Elia maar stelt dat het ontbreken van gegevens betreffende de financiële compensatieregels van een top-downspanningsherstelstrategie in het voorstel de CREG belet om zich daarover concreet uit te spreken. De CREG vraagt daarom dat Elia volledig is in het aangepaste voorstel betreffende de financiële compensatieregels die uiteraard geen afbreuk kunnen doen aan de bevoegdheid van de CREG om het redelijk, efficiënt en evenredig karakter van de kosten te beoordelen met toepassing van artikel 8 van de Europese netcode E&R.

52. Artikel 12.5 en artikel 12.6 van het voorstel verdienen verduidelijking over de wijze waarop de BRP het herstellertarief factureert voor de energie die is afgenomen - en de bepaling hiervan - ter vergoeding van de geïnjecteerde energie en dit op een budgetneutrale wijze. Het mechanisme voor de inning van het herstellertarief en de vergoeding hiermee van de geïnjecteerde energie moet zichtbaar zijn met daarbinnen de verantwoordelijkheden van de betrokkenen. De opname van gesloten DNB's in artikel 12.6 komt tegemoet aan de opmerking van Febeliec tijdens de openbare consultatie.

53. Artikel 12.7 van het voorstel dient te worden geschrapt ingevolge de opmerkingen van de CREG in paragraaf 51 van deze beslissing en hiermee vervalt ook de probleemstelling die Febeliec en Febeg verwoorden in de openbare consultatie met betrekking tot dit artikel van het voorstel.

54. Artikel 12.8 van het voorstel beoogt de budgetneutraliteit van de verrekeningsregels waarbij een saldo tussen uitgaven en inkomsten kan verrekend worden via de transmissienettarieven. De CREG aanvaardt dit principe maar stelt zich de vraag over het mogelijk ontstaan van een tekort waarbij de energieaankoopkosten hoger blijken te zijn dan de energieverkoopopbrengsten. In het begrip van de CREG zijn er twee energietarieven mogelijk tijdens de 'door TNB gecontroleerde dispatch': het herstellertarief volgens de tariefformule zoals voorgesteld in artikel 11.4 van het voorstel geldend voor de bottom-upspanningsherstelstrategie en het tarief voor de energie dat eventueel via de top-downspanningsherstelstrategie wordt geleverd. De CREG begreep op basis van de artikelen 12.5 en 12.6 van het voorstel dat de BRP dit onderscheid in rekening neemt bij de facturatie van de energie, maar vraagt in dat kader bijkomende verduidelijking in paragraaf 52 van deze beslissing. De CREG vraagt daarom een verduidelijking van de mogelijke oorsprong van een tekort om de geïnjecteerde energie te vergoeden. Febeliec stelde tevens vragen over de voorgestelde verrekening van het onevenwicht in de openbare consultatie.

Elia geeft aan in haar schrijven van 16 juli 2019 dat in geval het herstellertarief dat toegepast zal worden bij een top-down herstel met naburige transmissienetbeheerders verschillend is van het unieke herstellertarief, het saldo van de gemaakte kosten en de ontvangen vergoedingen niet gelijk kan zijn aan nul. Elia verwijst naar paragraaf 54 van de ontwerpbeslissing van de CREG waarin de CREG akkoord gaat met het principe dat een dergelijk saldo dan verrekend zal worden in de transmissienettarieven. Elia meldt verder terecht dat de CREG nog een verdere verduidelijking van de principes vraagt en dat Elia die zal toevoegen aan de begeleidende nota. In het kader van deze verduidelijking van Elia van een mogelijk tekort waarbij de energieaankoopkosten hoger blijken te zijn dan de energieverkoopopbrengsten, wenst de CREG het volgende te benadrukken. Financiële compensatieregels van een top-downspanningsherstelstrategie dienen maximaal gealigneerd te zijn met de financiële compensatieregels van een bottom-upspanningsherstelstrategie om verstoringen te vermijden. Deze regels blijven bovendien onder voorbehoud van de beoordeling van het redelijk, efficiënt en evenredig karakter van de kosten door de CREG bedoeld in artikel 8 van de Europese netcode E&R. De CREG wijst erop dat het niet volstaat om principes verder te verduidelijken in een begeleidende nota maar dat het aangepaste voorstel volledig dient te zijn betreffende de verrekeningsregels door ook de financiële compensatieregels van een top-downspanningsherstelstrategie op te nemen.

55. De CREG stelt voor om artikel 12.9 van het voorstel te integreren in de herziening van artikel 12.5 en artikel 12.6 ter gelegenheid van de indiening van het aangepaste voorstel. Hiermee wordt dan ook invulling gegeven aan de opmerking van Febeg tijdens de openbare consultatie.

Hoofdstuk 7 Onbalansverrekening tijdens procedures voor automatische of manuele belastingafschakeling

56. De procedures voor automatische of manuele belastingafschakeling hebben tot doel om het systeem te beschermen ter voorkoming van een black-out. Zodoende is er tijdens momenten van deze procedures geen opschorting van marktactiviteiten zoals bedoeld in de Europese netcode E&R. De CREG vraagt een verduidelijking waarom Elia in artikel 13.1 van haar voorstel echter aangeeft dat marktactiviteiten naar verwachting niet opgeschort worden in een dergelijke situatie.

57. Artikel 13.2 van het voorstel vergt een verduidelijking van de betreffende instructies voor BRP's en BSP's. Dit sluit tevens aan bij de opmerking van Febeg tijdens de openbare consultatie. De CREG wijst ook naar artikel 13.3 van de Europese netcode E&R waar instructies op grond van het systeembeschermingsplan worden gericht aan DSB's en SNG's. Naast de verduidelijking vraagt de CREG derhalve ook om de compatibiliteit met de Europese netcode E&R te motiveren ter gelegenheid van de indiening van het aangepaste voorstel.

58. Artikel 13.3 van het voorstel komt overeen met de mening van de CREG. De CREG beveelt een definitie van normale onbalansverrekening aan onder de rubriek "definities" van het voorstel. Om mede tegemoet te komen aan een opmerking van Febeg vraagt de CREG aan Elia om in een begeleidende nota bij de indiening van het aangepaste voorstel de onbalansverrekening bij automatische of manuele belastingafschakeling te verduidelijken.

Hoofdstuk 8 Contractuele afspraken

Artikel 14 Algemene bepalingen

59. Artikel 14.2 van het voorstel bepaalt dat de Algemene Voorwaarden BRP ter goedkeuring aan de regulator moeten worden voorgelegd, enkel en alleen om de huidige regels, van zodra goedgekeurd, daarin op te nemen.

Artikel 18(2) van de Verordening (EU) 2017/2195 van de Commissie van 23 november 2017 tot vaststelling van richtsnoeren voor elektriciteitsbalancerings (hierna 'EBGL') luidt als volgt:

"De in lid 1 bedoelde voorwaarden omvatten ook de regels voor de opschorting en herneming van marktactiviteiten overeenkomstig artikel 36 van Verordening (EU) 2017/2196, en de regels voor verrekening in geval van marktopschorting overeenkomstig artikel 39 van Verordening (EU) 2017/2196, zodra deze zijn goedgekeurd overeenkomstig artikel 4 van Verordening (EU) 2017/2196."

De CREG leest artikel 18(2) EBGL zo dat dit van rechtswege het geval is. Een nieuwe goedkeuring is ten andere onzinnig aangezien dit geen enkele beoordeling vergt van de CREG. Het is aan Elia om de goedgekeurde voorwaarden bedoeld in artikel 4(2)(e) en (f) van de Europese netcode E&R op te nemen in de voorwaarden voor BRP's en de voorwaarden voor BSP's bedoeld in artikel 18(1) EBGL.

Artikel 14.2 van het voorstel moet derhalve worden geschrapt.

Hoofdstuk 9 Slotbepalingen

Artikel 15 Uitvoering

60. Artikelen 15.1 en 15.2 van het voorstel onderwerpen de uitvoering van de voorgestelde regels aan een vijftal voorwaarden, waarvan de vervulling niet geheel onder de controle van Elia valt, maar ook van externe partijen. De voorwaarde van goedkeuring door de regulator spreekt voor zich. Andere voorwaarden zijn de afstemming met naburige transmissienetbeheerders, een uitvoerige impactanalyse van de voorgestelde regels voor de IT-systemen van Elia, het onderzoek van Elia in verband met de best geschikte communicatiekanalen en de wijzigingen aan contractuele afspraken. Artikel 15.3 van het voorstel bepaalt dat er pas een gedetailleerd uitvoeringsplan door Elia wordt opgesteld in samenwerking met alle betrokken partijen nadat het voorstel is goedgekeurd door de CREG en dit 6 maanden nadien.

De CREG sluit aan bij de opmerking van Febeliec dat de financiële compensatie voor top-downspanningsherstel gekend moet zijn zoals ook de tariefherstelformule - en het herstellertarief-gekend is voor bottom-upspanningsherstel. Verder moet zoals geformuleerd in paragraaf 54 van deze beslissing de verrekening duidelijk zijn van de geïnjecteerde energie en de afgenomen energie tijdens de opschorting van marktactiviteiten.

De voorgestelde regels moeten duidelijk, objectief en geharmoniseerd zijn (overweging 9 van de Europese netcode E&R).

De CREG vraagt derhalve dat Elia de aangepaste voorstellen indient na afstemming ervan met de naburige transmissiesysteembeheerders en na deze aan een impactanalyse voor de IT-systemen van Elia te hebben onderworpen. Tevens dienen de best geschikte communicatiekanalen al te worden aangegeven in het aangepaste voorstel betreffende de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten.

Elia stelt in haar schrijven van 16 juli 2019 dat zij, wat betreft de communicatiekanalen, in de nieuwe versie van het voorstel zal aangeven dat, zoals gespecificeerd in artikel 38.4 van de Europese netcode E&R, alle kennisgevingen met betrekking tot opschorten of herstel van marktactiviteiten zullen gepubliceerd worden op de website van Elia. Verder stelt Elia in dit schrijven dat de discussies met de naburige transmissienetbeheerders over de financiële compensatieprincipes van het top-down herstel reeds zijn opgestart, maar dat het nog enige tijd zal vragen om met alle transmissienetbeheerders tot een finaal akkoord te komen. Elia stelt eveneens in haar schrijven van 16 juli 2019 dat de impact op de IT-systemen binnen Elia zal geanalyseerd worden, maar hier tevens niet uit het oog mag verloren worden dat de distributienetbeheerders tevens betrokken partij zijn in geval van “door TNB gecontroleerde dispatch”. De impact op hun IT-systemen zal eveneens bekeken moeten worden. De CREG blijft van mening dat naast de verrekeningsregels voor bottom-upspanningsherstel, ook de verrekeningsregels voor top-downspanningsherstel deel moeten uitmaken van het aangepast voorstel en dat de impactanalyse op de IT-systemen moet gebeuren, dit met oog op een goedkeuring van de regels zoals bedoeld in de Europese netcode E&R.

Aangezien de voorgestelde regels een onderdeel zullen vormen van de Algemene Voorwaarden BRP en de Algemene Voorwaarden BSP (artikel 18(2) EBGL), waarvoor een tijdsschema voor de implementatie ervan samen met het voorstel ter goedkeuring moet worden voorgelegd (artikel 5(5) EBGL), vraagt de CREG in dezelfde geest dat samen met de aangepaste voorstellen van regels bedoeld in artikel 4(2)(e) en (f) van de Europese netcode E&R een voorstel van uitvoeringsplan wordt voorgelegd. De goedkeuring van een set van regels, waarbij voor de regulator onduidelijk/onzeker is of en wanneer zij geïmplementeerd zullen worden, houdt immers geen enkele waarborg in dat haar goedkeuring zou bijdragen aan het waarborgen van de operationele veiligheid. A priori ziet de CREG geen reden waarom de regels, van zodra goedgekeurd, niet meteen in werking kunnen treden.

4. CONCLUSIE

61. Overwegende de bevoegdheid van de CREG tot goedkeuring van de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten met toepassing van artikel 4(2)(e) en (f) en artikel 4(3) van de Europese netcode E&R,

Overwegende het belangrijk aantal aanpassingen die nodig zijn om aan de opmerkingen van de CREG vervat in deel 3 van deze beslissing tegemoet te komen,

Beslist de CREG om het voorstel van Elia van regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten, ontvangen op 19 december 2018, in zijn geheel niet goed te keuren.

Beslist de CREG dat een aangepast voorstel van regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en een aangepast voorstel van de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten door Elia moet worden ingediend in het Nederlands en/of Frans, na raadpleging daarover overeenkomstig artikel 7 van de Europese netcode E&R, waarin rekening wordt gehouden met de opmerkingen van de CREG vervat in deze beslissing. De CREG vraagt dat een begeleidende nota wordt toegevoegd ter gelegenheid van de indiening van de aangepaste voorstellen ter goedkeuring met een antwoord op de vragen naar toelichting van de CREG vervat in deze beslissing.

Indien Elia van oordeel is dat zij geen rekening kan houden met bepaalde opmerkingen van de CREG vervat in deze beslissing wordt Elia gevraagd dit afdoende schriftelijk te motiveren ten aanzien van de CREG in de voornoemde begeleidende nota. De CREG vraagt dat Elia deze begeleidende nota toevoegt aan de raadpleging over de aangepaste voorstellen van regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten.

De CREG vraagt Elia om alles in het werk te stellen om zo spoedig mogelijk een aangepast voorstel ter goedkeuring in te dienen opdat er duidelijke marktregels voorhanden zouden om het elektriciteitsnet efficiënt en snel te herstellen na een black-outtoestand.

***

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas:

Andreas TIREZ
Directeur

Laurent JACQUET
Directeur

Koen LOCQUET
Wnd. Voorzitter van het Directiecomité

BIJLAGE 1

Het voorstel van Elia van de overeenkomstig artikel 36(1) van de Europese netcode E&R opgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten, overeenkomstig artikel 39(1) van de Europese netcode E&R (in het Nederlands en in het Frans)